

RIGSBUDSMANDEN I GRØNLAND

Samtlige ministerier mv.

Dato: 9. december 2017

Indberetning fra rigsbudsmanden i Grønland

Politik og økonomi

Finanslov 2018

Inatsisartut vedtog den 20. november 2017 finanslov for 2018 (FL18). Finansloven blev vedtaget på baggrund af aftale indgået mellem koalitionspartierne Siumut, IA og Partii Naleraq den 15. november 2017.

Der budgetteres på FL18 med et overskud på drifts- og anlægssaldoen (DA) på 11 mio. kr. i 2018, mens der ventes et tilsvarende samlet underskud i budgetoverslagsårene 2019-2021, jf. tabel 1.

Tabel 1. Landskassens drifts- og udlånssaldo, 2016-2021. Mio. kr.

	R	FL	FL	BO	BO	BO
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Indtægter	6.923	6.759	6.917	6.925	6.930	6.927
Driftsudgifter mv.	6.286	6.134	6.467	6.443	6.470	6.480
Anlægsudgifter	426	671	457	465	456	451
DAU-saldo	211	-46	-7	17	4	-4
DA-saldo	51	22	11	11	-6	-16

Kilde: Finanslov for 2018.

Det er Naalakkersuisuts målsætning, at der samlet set skal være balance på DA-saldoen i finanslovsperioden, hvilket der budgetteres efter.

Der blev på Inatsisartuts efterårssamling vedtaget en ny lov om ressourceafgift på fiskeri i Grønland. Loven indebærer, at der indføres nye omsætningsbaserede afgifter på det havgående fiskeri efter rejer, hellefisk og torsk. Der budgetteres med en samlet merindtægt til landskassen på knap 70 mio. kr. årligt, og de nye afgifter bidrager dermed i væsentligt omfang til balance på FL18.

Rigsombudsmanden i Grønland
Indaleeqqap Aqqutaa 3
Postboks 1030
3900 Nuuk

Kalaallit Nunaanni Rigsombudsmandi
Telefon: (+299) 32 10 01
Telefax: (+299) 32 41 71
E-mail: riomgr@gl.stm.dk
www.rigsombudsmanden.gl

Der er på baggrund af aftalen om finansloven afsat midler til en række nye initiativer, herunder bl.a. til forbedringer af førtidspension, boligsikring, børnetilskud, sundhedsområdet, kulturområdet, uddannelser indenfor socialområdet, ny grønlandsk repræsentation i Reykjavik og et rådgivende Råstofråd med internationale eksperter.

Formand for Grønlands Økonomiske Råd Torben M. Andersen udtalte sig kritisk i forbindelse med vedtagelsen af FL18, at: ”De grønlandske politikere burde have polstret sig i gode tider i stedet for at bruge rub og stub. Naalakkersuisuts økonomiske politik gør landet meget sårbart overfor dårlige tider. Man kan desværre ikke forlade sig på, at der kun er gode tider. Hvis man kun lige har balance i gode tider, så siger det næsten sig selv, hvad der vil ske i dårlige tider.”

Nivi Olsen fra oppositionspartiet Demokraterne udtalte i forbindelse med vedtagelsen af FL18, at der var meget langt mellem koalitionspartiernes retorik om selvåren økonomi og grønlandsk selvstændighed og finanslovens resultater. Til dette udtalte naalakkersuisoq for finanser Aqqaluaq B. Egede, at der efter hans opfattelse var tale om et realistisk budget, som understøttede den overordnede målsætning: ”Selvstændighed indføres ikke gennem finansloven for 2018, men vejen mod selvstændighed kræver at samfundet arbejder for børnenes sag, og at de unge får bedre muligheder og resten af befolkningen har gode *betingelser*”.

Lufthavne

Landsstyret har i forbindelse med behandlingen af FFL18 oplyst, at den samlede anlægsudgift for de tre lufthavneprojekter foreløbig er estimeret til 3,6 mia. kr. Udgiften vil blive søgt finansieret ved kapitalindsat i Kalaallit Airports A/S og ved at selskabet optager lån.

Det er vurderingen, at der er behov for en egenkapital i Kalaallit Airports A/S på 2,1 mia. kr. Der er på den baggrund optaget en række tekstanmærkninger på FL18, som bemyndiger landsstyret til at tilvejebringe kapital og indskyde den i Kalaallit Airports A/S, herunder bl.a. fra ekstraordinære udbytter fra selvstyrejede selskaber og overskud i landskassen. Landsstyret har endvidere fået bemyndigelse til at stille garantier for lån ydet af eksterne långivere til Kalaallit Airports A/S på op til 2,0 mia. kr.

Såvel Grønlands Økonomiske Råd som Nationalbanken (se indberetning af september 2017) har vurderet, at det formentlig ikke vil være rentabelt at bygge mere én lufthavn mod de påtænkte tre i Nuuk, Ilulissat og Qaqortoq. Det er vurderingen, at Kalaallit Airports A/S ikke vil kunne finansiere forrentning og afskrivning gennem brugerbetaling, hvorefter byrden vil blive væltet over på selvstyret.

Forslag til fiskerireform

Inatsisartut førstebehandlede 16. november 2017 Naalakkersuisuts forslag til fiskerireform.

Det fremgår af bemærkninger til Forslag til Inatsisartutlov om fiskeri, at hovedsigtet med fiskeriloven dels er at opdatere og forny den eksisterende fiskerilov fra 1996, dels – og især – at bekæmpe uligheden i samfundet og sikre arbejdspladser og forbedre indtjeningsmuligheder for fiskere. Lovforslaget lægger derfor op til en række tilpasninger

i forhold til ejerskabet til fiskeriressourcerne med det formål at flere fiskere får en større andel af det overskud, der skabes fra de samfundsejede ressourcer.

Baggrunden for forslaget er, at mindre aktører i det kystnære fiskeri gennem årene har frasolgt kvoter til få store selskaber, herunder væsentligst det selvstyrejede Royal Greenland A/S og det private Polar Seafood. Det er derfor opfattelsen, at fiskeriet nu er fordelt på for få og for store aktører.

Forslaget består af 5 hovedpunkter:

- Naalakkersuisut foreslår en omfordeling der indebærer, at det kystnære fiskeri fremover skal have lovkrav på 50 % af rejekvoterne mod de nuværende 43 %. Samtidig indskrænkes muligheden for at sælge kvoteandele fra det havgående til det kystnære fiskeri.
- Der indføres et nyt system til opgørelse af kvoteandele, således at indirekte ejerskab af og bestemmende indflydelse på kvoteandele medregnes.
- Loven vil gøre det muligt at tilbagetrække hidtil tidsbestemte rejelicenser med et varsel på 5 år.
- Der indføres en eksklusivitetsmodel for forsøgsfiskeriet med henblik på at skabe økonomiske incitamenter til at fiske i ny områder og efter ny arter
- Der indføres mulighed for administrativ vedtagelse af bøder og konfiskation.

Lovforslaget blev sendt i høring i eftersommeren, og det har siden sin fremkomst været genstand for voldsom debat i medierne. Arbejdsgiverforeningen Grønlands Erhverv (GE), lønmodtagerorganisationen SIK og fisker- og fangerforeningen KNAPK har gjort fælles front mod forslaget og har i fælles kronikker, artikler og udtalelser kritiseret forslaget og processen. Kritikken har især gået på, at omfordeling fra det relativt effektive havgående fiskeri til det relativt ineffektive kystnære fiskeri vil have langtrækkende negative konsekvenser for samfundsøkonomien, at reformen vil skabe usikkerhed i erhvervet og at den vil medføre, at landskassen yderligere belastes, fordi det vil være vanskeligt for kystnære fiskere at finde ekstern finansiering til de nødvendige investeringer, hvorfor man forudser, at det vil blive nødvendigt med garantistillelse eller direkte finansiering fra selvstyret. GE har ladet udarbejde en advokatredegørelse som vurderer, at tilbagekaldelse af tidsbestemte licenser udgør et ekspropriativt indgreb, med mindre tilbagekaldelsen varsles over en periode på 25 år. Såfremt licenserne tilbagekaldes med kortere varsel, vil der være tale om ekspropriation såvel i Grundlovens forstand som i medfør af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. GE har på denne baggrund varslet massive søgsmål, hvis bestemmelsen vedtages.

Såvel i høringssvar som i andre reaktioner er der efterlyst beregninger af forslagets konsekvenser. Medlem af Inatsisartut Michael Rosing (løsgænger) har i et skriftligt spørgsmål til Naalakkersuisut (222/17) ønsket oplyst, om der foreligger økonomiske konsekvensberegninger, og hvad præmisserne for disse i givet fald er. Naalakkersuisut har i sit svar tilkendegivet, at der ligger omfattende beregninger til grund for revisionen af

fiskeriloven. Imidlertid har Naalakkersuisut afvist at oplyse yderligere om disse beregninger forud for behandlingen i Inatsisartut, ud fra et ønske om at ”skabe den fornødne ro i den politiske beslutningsproces”. Michael Rosing ønskede yderligere oplyst, om Naalakkersuisut havde fået foretaget en juridisk vurdering af de erstatningsretlige problemstillinger, som forslaget til fiskerilov vil kunne indebære, og hvad størrelsen af erstatningskravene kan antages at blive. Til dette har Naalakkersuisut oplyst, at man har fået foretaget en vurdering, hvis resultat man dog – under henvisning til landstingslov om offentlighed i forvaltningen – ikke har ønsket at oplyse.

Under førstebehandlingen lagde Siumuts og Partii Naleraqs ordførere vægt på, at fiskeressourcen tilhører landets befolkning og bør tilgodeses så mange som muligt. Ordførerne mente, at erhvervets modstand mod forslaget måtte bygge dels på en række misforståelser og fejllæsninger, dels på en modvilje mod at give slip på de goder, som man havde kunnet tilegne sig som følge af en utilstrækkelig lovgivning. Man fandt, at Naalakkersuisut udviste mod ved at fremlægge forslaget og ved ikke at bøje sig for erhvervets trusler. IAs ordfører var principielt positiv, men stillede en række spørgsmål til forslaget og efterlyste omfattende konsekvensberegninger, idet han lagde vægt på, at der gives den fornødne tid til arbejdet: ” Netop fordi fiskerierhvervet indtager en vigtig position i samfundet samt for vort lands økonomi, ønsker vi at beslutningsgrundlaget bliver analyseret nøje og grundigt. Når dette skal sikres, så må Inatsisartut-udvalgene få den fornødne tid til at udføre et udtømmende arbejde”. Demokraterne og Løsgænger indstillede forslaget til forkastelse, primært under henvisning til de manglende analyser og beregninger af forslagets konsekvenser.

Videre behandling af forslaget sker på Inatsisartuts forårssamling 2018.

Efter debatten i Inatsisartut udtrykte naalakkersuisoq Karl Kristian Kruse glæde over, at man nu havde taget et første skridt i processen, men han fandt, at en del af debatten havde haft et forkert fokus: ” Der har under debatten været talt meget om de økonomiske konsekvenser af den nye lov. Det er lidt ærgerligt. I stedet burde fokus have været på, hvor vi står i forhold til samfundet”.

Prisreform

Som en del af finanslovsforliget har Naalakkersuisut gennemført en reform af priser på el og vand. Hermed genindføres det såkaldte ensprissystem, som er en solidarisk prissætning for alle bosteder i Grønland. Priserne bliver fremover kr. 1,60 pr. kilowatttime og kr. 19 pr. kubikmeter vand. Gennemsnitspriserne har hidtil været kr. 3,25 pr. kWh og kr.33,40 pr. kubikmeter vand.

Naalakkersuisut har anslået, at reformen vil give en samlet besparelse for borgere, virksomheder og offentlige institutioner på 150 millioner kroner. Den besparelse, som de nedsatte takster betyder for det offentlige, tilføres som driftstilskud til Selvstyrets energivirksomhed Nukissiorfiit. Endvidere er midlerne til reformen fundet gennem en omlægning af Nukissiorfiits lån og gennem et fortsat krav om rationaliseringer i Nukissiorfiit på 10 millioner kroner om året.

Forfatningskommissionen

Forfatningskommissionen fik i forbindelse med vedtagelse af FL18 tilført yderligere 0,5 mio. kr., i tillæg til de 5,5 mio. kr., som allerede var afsat til arbejdet. De ekstra midler skal anvendes til styrkelse af sekretariatet samt en embedsbolig til formanden, Vivian Motzfeldt (S). Vivian Motzfeldt er bosat i Qaqortoq, men kommissionens arbejde foregår i Nuuk.

Det fremgår af tekstanmærkninger til finansloven, at midlerne også kan anvendes til vederlag til kommissionens medlemmer. Medlemmer af oppositionen har påpeget, at dette er i modstrid med forfatningskommissionens kommissorium, hvori det hedder, at kommissionens medlemmer ikke modtager vederlag.

Besøg i Kina

Formanden for Naalakkersuisut stod i november i spidsen for en grønlandsk delegation på 25 personer, som besøgte Kina efter invitation fra den kinesiske regering.

I besøget deltog endvidere naalakkersuisoq for erhverv, arbejdsmarked, handel og energi Hans Enoksen, naalakkersuisoq for fiskeri og fangst Karl Kristian Kruse og naalakkersuisoq for råstoffer Múte Bourup Egede. I delegationen indgik repræsentanter for det grønlandske erhvervsliv, herunder Kalaallit Airports A/S.

Kim Kielsen var under besøget vært for en grønlandsk dag på den danske ambassade i Beijing. Arrangementet omfattede orientering om investeringsmuligheder i Grønland og om planerne for lufthavnsbyggerier, orientering om udvikling af grøn energi, om råstofpotentialet og turismeudvikling. Dagen afsluttedes med præsentation af en kollektion af sælskindsbeklædning fra Great Greenland, hvorefter Polar Seafood og Great Greenland stod for et seafood-traktement.

Kielsen, Enoksen og Kruse deltog i en fiskerimesse i Qingdao, hvor de tre medlemmer af Naalakkersuisut også var på virksomhedsbesøg hos China Starfish, som er en samarbejdspartner for Royal Greenland og Polar Seafood. Naalakkersuisoq for råstoffer, Múte Bourup Egede, holdt møder med aktører i råstofindustrien i Beijing, ligesom der gennemførtes et råstofseminar på den danske ambassade.

Efter besøget udtalte Múte Bourup Egede til KNR, at Naalakkersuisut sigter mod et formelt samarbejde med Kina på råstofområdet: *”Kinas råstofsektor er den største i verden, det er derfor uundgåeligt at samarbejde med Kina, hvis man ønsker fremgang inden for råstofområdet”*. Naalakkersuisut arbejder på at indgå en samarbejdsaftale om udveksling af viden og kontakter på området inden for de nærmeste måneder.

Det kan yderligere oplyses om forholdet til Kina, at avisen Sermitsiaq i oktober rapporterede fra Arctic Circle-konference i Reykjavik, at vicedirektør Yong Yu fra det kinesiske polarforskningsinstitut havde udtalt, at det var et kinesisk ønske at etablere en forskningsstation i Nordøstgrønland eller nær Nuuk. Formålet skulle ifølge Sermitsiaqs rapport være klimaforskning.

Atassut uden repræsentation i Inatsisartut

Mala Høy Kúko, som var medlem af Inatsisartut for Atassut, meldte sig i slutningen af september ind i Siumut. Med Kúkos udmeldelse mistede Atassut den sidste af de to pladser, som partiet opnåede ved valg til Inatsisartut 2014, efter at Knud Kristiansen tidligere på året skiftede til Siumut.

Politiske kommentatorer spår ikke partiet store chancer for at sikre sig et mandat ved næste valg.

Atassut blev etableret som en politisk arbejdsgruppe op til folketingsvalget i 1977 som modvægt til det nydannede Siumut. Navnet Atassut betyder forbindelse eller samhørighed, og arbejdsgruppen blev dannet som modvægt til Siumut for at virke for et fortsat forhold til Danmark.

Ved folketingsvalget i 1977 fik Atassut 48 procent af stemmerne, mens Siumut fik 52 pct. Fra 1977 og frem til 2001 sad Atassut på det ene af de to grønlandske mandater i Folketinget - i 22 af disse år var det Otto Steenholdt, der repræsenterede partiet. Ved valg til Landstinget efter hjemmestyrets indførelse i 1979 opnåede Atassut 41,7 pct. af stemmerne.

I de senere år har partiet haft vanskeligt ved at positionere sig i selvstændighedsdebatten og i forhold til det nyere parti Demokraterne, som har en liberal dagsorden. Ved valget i 2014 opnåede partiet 6,4 pct. af de afgivne stemmer.

Udmeldelse af Siumut

Vittus Qujaukitsoq meddelte ultimo september, at han havde meldt sig ud af Siumut og agtede at danne et nyt parti. Han forklarede til de grønlandske medier sin beslutning med, at Siumut udviste for ringe beslutsomhed i spørgsmålet om selvstændighed. Det ny parti skal have løsrivelse fra Danmark som sit primære formål, og der skal sættes en konkret dato på selvstændigheden.

Qujaukitsoq stillede op som udfordrer til formandsposten på sommerens landsmøde i Siumut. På mødet genvalgte Kim Kielsen til formand med 48 stemmer mod 19 til Qujaukitsoq.

Et nyt parti skal for at være opstillingsberettiget anmeldes af et antal vælgere, der svarer til mindst 1/31 af samtlige gyldige stemmer ved sidst afholdte valg til Inatsisartut. Der skal i alt findes 942 stillere.

Der skal afholdes valg til Inatsisartut senest november 2018, men det forventes, at valget vil blive udskrevet i løbet af 1. halvår 2018.

Forsoningskommissionen afgiver betænkning

Forsoningskommissionen, som blev nedsat i 2014, afleverede 8. december 2017 sin betænkning til Naalakkersuisut. Betænkningen, som bærer titlen *"Vi forstår fortiden. Vi*

tager ansvar for nutiden. Vi arbejder for en bedre fremtid” blev overrakt til Naalakkersuisoq for sociale anliggender Sara Olsvig ved et åbent arrangement i kulturhuset Katuaq i Nuuk.

Kommissionen blev nedsat i opfølgning af koalitionsaftale mellem Siumut, Partii Inuit og Atassut efter valg til Inatsisartut i marts 2013, hvori det hedder: ” **’Om kolonitidens indvirkning.** For at lægge afstand til koloniseringen af vort land, er det nødvendigt at der finder forsoning og tilgivelser sted. Der udarbejdes en handlingsplan for dette.’

Det fremgår af kommissoriet, at opgaven var at afdække udfordringer i samfundet, der har afstedkommet spændingsforhold som følge af den koloniale arv. Kommissionen skulle endvidere skabe dialog om og forståelse for Grønlands historie og skabe forståelse for diversiteten i samfundet.

Forsoningskommissionens rapport rummer 7 anbefalinger til Naalakkersuisut:

1. Grønlands historie – set med vores øjne

Anbefalingen er, at der udvikles en national strategi og handlingsplan for, hvordan Grønlands historie indsamles og formidles. Borgerne skal inddrages, og deres fortællinger skal formidles. Det hedder i anbefalingen, at ”den danske stat bør bidrage med arkivalier og effekter, når *’Grønlands historie – set med vores øjne’* skal skrives”.

2. Videnscenter for historie og forsoning

Forsoningskommissionen anbefaler, at der oprettes et videnscenter for historie og forsoning, der kan placeres på Grønlands Universitet. Videnscenteret skal bl.a. have til opgave at udvikle metoder til forsoning med fortiden med henblik på ”at undgå, at de næste generationer bliver *re-traumatiserede*”. Der skal endvidere udvikles en særlig grønlandsk terminologi, der kan anvendes i forbindelse med udvikling af nye metoder til forsoning.

3. Forsoningsfond

Der anbefales oprette en fond, der skal støtte udviklingen af teorier og behandlingsmetoder, der understøtter national heling. Fonden skal endvidere støtte forskning og konkrete initiativer, der kan bidrage til forsoningsprocessen.

Kommissionen anbefaler i denne sammenhæng, at forsoningsarbejdet skal have en deadline indenfor en kortere tidshorisont. Arbejdet skal afsluttes med en national ceremoni, ”*hvor hele befolkningen tilkendegiver, at den forstår fortiden, tager ansvar for nutiden, og arbejder sammen for en bedre fremtid*”.

4. Et fælles værdisæt

Der anbefales udarbejdet et fælles værdisæt, som skal have gyldighed for hele samfundet fremover. Målet er at skabe sammenhængskraft i samfundet. De ny fælles værdier skal danne udgangspunkt for dannelsen af kommende generationer.

Kommissionen anbefaler, at der etableres et etisk råd, som dels bør have til opgave at overse processen med udarbejdelse af det fælles værdisæt, dels bør forholde sig til etiske problemstillinger i værdisættets perspektiv.

5. Styrkelse af det grønlandske sprog

Det anbefales at styrke det grønlandske sprog, bl.a. gennem en implementering af de intentioner, der eksisterer i gældende lovgivning om det grønlandske sprogs stilling i samfundet. Det pointeres i anbefalingen, at styrkelse af det grønlandske sprog ikke bør indebære, at indsatsen omkring andre sprog mindskes: *"Forsoningskommissionen opfordrer alle borgere til at være med til at sikre god kommunikation og gensidig respekt i et flersproget samfund som vores"*.

6. Ønske om undskyld

Det angives, at nogle borgere overfor kommissionen har udtrykt ønske om et at modtage en undskyldning *"for den behandling, de har været udsat for i udviklingens navn"*. Anbefalingen er, at Naalakkersuisut tager initiativ til en debat om dette spørgsmål internt i Grønland, så hele befolkningens holdning til spørgsmålet bliver belyst.

7. Frit forudgående og informeret samtykke

Forsoningskommissionen anbefaler, at Naalakkersuisut skal sikre, at centraladministrationen og de underliggende institutioner fremover sikrer borgerne retten til 'frit forudgående og informeret samtykke', når der planlægges større samfundsændringer, der får indflydelse på de enkelte borgeres liv. Dette skal være med til at modvirke, at fortidens overgreb gentager sig.

Det pointeres i betænkningen, at arbejdet er foregået uden dansk deltagelse, og det anføres, at dette har haft indvirkning på rammerne for arbejdet: *"Før Forsoningskommissionen blev nedsat var det tanken både at skabe forsoning internt i Grønland, men også mellem Grønland og Danmark, hvilket daværende formand for Naalakkersuisut Aleqa Hammond havde orienteret den daværende statsminister i Danmark om på et Rigmøde den 29. august 2013. Efterfølgende pressemøde udtalte statsministeren Helle Thorning-Schmidt, at ønsket om forsoning mellem Danmark og Grønland udelukkende var et grønlandsk ønske, ikke et dansk. (...) Fra at være en forsoningskommission, der også skulle skabe forsoning mellem Danmark og Grønland, blev kommissionens opgave indsnævret til at alene at være en forsoningsproces i Grønland."*

Forsoningskommissionens medlemmer blev udpeget af Naalakkersuisut. Indtil 2015 arbejdede kommissionen med en sideordnet arbejdsmodel, som dog ikke viste sig hensigtsmæssig. Naalakkersuisut udpegede herefter formand og næstformand. Kommissionen har over tid haft en række medlemmer, som er udtrådt, men kommissionen bestod i 2017 af fire faste medlemmer og et æresmedlem. Formand var ved afslutningen af arbejdet Josef Therkildsen fra lønmodtagerorganisationen SIK.

Naalakkersuisut nedsatte ved kommissionens dannelse en politisk følgegruppe bestående af medlemmer udpeget af partierne i Inatsisartut.

Forsoningskommissionen har været serviceret af et sekretariat under ledelse af en kontorchef, og har haft en årlig bevilling på 2,4 mio. kr.

Råstoffer

NunaOil A/S indskrænker

Interessen for olieeftersforskning ved Grønland har i de senere år været vigende. I 2017 tilbageleverede syv selskaber efterforskningslicens, og der har kun været en beskedent interesse for nye licenser. Det selvstyrejede aktieselskab NunaOil A/S har på en ekstraordinær generalforsamling taget konsekvensen af denne udvikling og har besluttet at reducere medarbejderstaben, frasælge ejendomme og slanke bestyrelsen.

Den hidtidige direktør, Hans Kristian Olsen, fratræder pr. 1. juli 2018.

Selskabet havde i 2016 et underskud på 5,7 mio. kr.

Bestyrelsen består efter den ekstraordinære generalforsamling af Stine Bosse, Søren Lennert Mortensen og Peter Helmer Steen.

Ilmenit ved Thule

Selskabet Blujay Mining har i en pressemeddelelse oplyst, at de første udgravninger af ilmenit-holdigt sand er gennemført, således at det vil være muligt at fremstille de første produktprøver af ilmenit. Produktprøverne skal understøtte udviklingen af projektet.

Det ilmenit-holdige sand findes på strandene på Steensby Land-halvøen ved den forladte bygd Moriusaq. Området, hvor udvindingen skal foregå, er en del af Nordvandet, hvor der er bestand af grønlandshvaler og narhvaler, som bl.a. WWF Verdensnaturfonden har udtrykt bekymring for i høringssvar.

Ilmenit er et titanrigt jernoxidmineral, der anvendes i produktionen af titaniumoxid. Titaniumoxid er et pigment, som anvendes i fremstilling af bl.a. maling, plast og papir. Det er forventningen, at minen ved etablering vil kunne beskæftige omkring 100 personer i 30 år.

Rubiner ved Qeqertarsuaat

Rubinminen ved Qeqertarsuaat syd for Nuuk er gået i drift. Licenshaver er LNS Greenland, der ejes af det norske selskab Leonhard Nilsen & Sønner Eiendom AS. Adm. direktør i selskabet, Frode Nilsen, har til det norske netmedie highnorthnews.com udtalt positive forventninger, idet man forudser en omsætning på 150-235 mio.kr. i 2018 og kommende år. Nilsen forventer, at rubinminen vil kunne dække 10-15 procent af verdensmarkedet. For at balance og priser på markedet kan opretholdes, vil dette kræve en særlig branding: ” *Det handler veldig mye om å “brande” dette riktig – at vi understreker eksklusiviteten, det spektakulære i at det er edelstener fra “top of the World”, og ikke minst at de er produsert i tråd med de høyeste etiske og sosiale standarder.* ”

LNS har licens på drift af rubinminen i 30 år, med mulighed for forlængelse i 20 år. Der er indtil videre afdækket fund til ca. 10 års drift.

Rubiner på rejse

Under den indledende efterforskning ved rubinminen udtog tidligere licenshavere en mængde bjergmateriale og rå rubiner, der blev sendt til Canada til analyse og vurdering. Dette materiale har spillet en større rolle i den politiske debat i Grønland og har været emne for en række skriftlige spørgsmål til Naalakkersuisut, idet man frygtede, at grønlandske værdier i forbindelse med efterforskningen uretmæssigt var kommet på udenlandske hænder.

Selvstyrets råstofdirektorat har nu meddelt, at det samlede materiale er returneret til Grønland. Rubinerne og råmateriale skal nu indgå i produktionen sammen med de øvrige rubiner, som er udvundet fra området.

Område ved Nuugaatsiaq midlertidigt lukket for råstofaktiviteter

Naalakkersuisut har besluttet at midlertidigt lukke et 1964 km² stort område i Karrat-fjorden ved Uummannaq for råstofaktiviteter. Vurderingen er, at der fortsat er fare for fjeldskred i området, og at aktiviteter i området potentielt kan udløse ny fjeldskred.

Det er fortsat ikke fuldt oplyst, hvad der udløste sommerens fjeldskred, som ramte bygden Nuugaatsiaq. Evakueringen af bygderne Nuugaatsiaq og Illorsuit opretholdes fortsat. De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland (GEUS) har påbegyndt et projekt, som skal kortlægge risikoen for nye fjeldskred.

Fiskeri

Hellefisk – negativ tendens fortsætter

Hellefiskefiskeriet i Diskobugten har i det seneste år oplevet en markant tilbagegang (se indberetning af september 2017). Tal fra Grønlands Fiskerilicenskontrol GFLK understøtter den bekymring, som Grønlands Naturinstitut har udtrykt for bestanden. Indhandlingsstatistikker fra GFLK viser et fald på mere end 1500 tons i første halvår af 2017, idet der blev indhandlet 2115 tons mod 3672 tons i samme periode i 2016.

Grønlands Naturinstitut vurderer, at bestanden er blevet mindre og har anbefalet en konservativ kvote på 6.400 tons, for at bestanden kan genoprettes. Den aktuelle kvote for området er på 9.400 tons.

Nedgangen i fiskeriet kan aflæses i eksportstatistikkerne. Grønlands Statistik offentliggjorde i oktober tal, der viste, at den samlede eksport i første halvår af 2017 faldt med 16 procent, svarende til 246 mio. kr. i forhold til samme periode i 2016. Det fremgår, at eksporten af hellefisk faldt med 118 mio.kr., mens eksport af rejer faldt med 124 mio. kr. Faldet i hellefiskeeksporten svarer til 30 pct., mens faldet i rejeeksporten svarer til otte pct. i forhold til 2016.

Arbejdsmarked

Stramning af regler for tilkaldt arbejdskraft

Inatsisartut vedtog under efterårssamlingen 2017 en ændring af lov om arbejdskrafttilgangen, således at regler for ansættelse af udefrakommende arbejdskraft skærpes. Arbejdsgivere skal i medfør af loven ansøge kommunalbestyrelsen om tilladelse til at ansætte tilkaldt arbejdskraft. Ændringen indebærer, at arbejdsgivere, som søger tilladelse til ansættelse af udefrakommende arbejdskraft, ikke som tidligere automatisk opnår tilladelse efter 14 dage i tilfælde, hvor kommunen ikke har truffet afgørelse inden da.

Grønlands Økonomiske Råd pegede i sin rapport i september på, at man i højere grad burde søge at få lokale arbejdssøgende i arbejde, i stedet for at tiltrække arbejdskraft fra Danmark eller udlandet. Økonomisk Råd vurderede, at det var en forudsætning for at få flere i arbejde, at man satte ind med opkvalificering, forbedring af incitamentsstrukturen og understøttelse af mobiliteten i arbejdsstyrken.

Der var ved en opgørelse i august måned 2151 arbejdssøgende borgere i Grønland. Af disse vurderes 1198 som jobklare.

Grønlands Erhverv (GE) har givet udtryk for bekymring over stramningen, som man frygter, vil gøre det vanskeligere for erhvervslivet at skaffe den nødvendige arbejdskraft.

Sociale forhold

FN-anbefalinger

Grønland modtog i oktober måned anbefalinger fra FNs Børnekomité efter eksamination i september. Overordnet anbefales det, at der etableres en national strategi til sikring af, at konventionen overholdes, så budget, målbarhed og involvering af kommunerne tilpasses forholdene i Grønland.

Blandt anbefalingerne er en styrkelse af kommunernes kapacitet, så overgreb mod børn opdages tidligere, og så børn sikres den nødvendige hjælp og beskyttelse. Børns rettigheder i forbindelse med anbringelse uden for hjemmet bør sikres, og indsatsen overfor forældre, der har vanskeligt ved at støtte deres børn, bør styrkes. Det anbefales, at der iværksættes behandling og styrket forebyggelse af rusmiddelmisbrug for børn og unge.

I forbindelse med offentliggørelse af anbefalingerne udtalte Grønlands børnetalsmand, Aviâja Egede Lyng, at der var behov for en hurtig og grundig indsats: *"FN's anbefalinger viser, at der er hårdt brug for en hurtig indsats. (..) De offentlige myndigheder har en stor opgave, og vi har som samfund en stor byrde at løfte"*.

Grønland tiltrådte FNs Konvention om Barnets Rettigheder i 1993.

Hjemløshed

Foranlediget af et spørgsmål fra medlem af Inatsisartut Aaja Chemnitz Larsen har Naalakkersuisut i november indsamlet oplysninger, der viser, at der aktuelt er 878 hjemløse i Grønland. Dette tal er dog behæftet med nogen usikkerhed, idet der ikke foregår en ensartet registrering i kommunerne. Naalakkersuisoq for sociale anliggender Sara Olsvig agter derfor i samarbejde med kommunerne at etablere en strategi for bedre belysning af området. Et vigtigt element heri vil være at indsamle strategiske og pålidelige tal, således at der kan følges op på udviklingen og effekten af initiativer til forebyggelse af hjemløshed. Naalakkersuisoq ønsker også vidensdeling mellem kommunerne med henblik på udbredelse af succesfulde strategier i forhold til socialt udsatte voksne.

Staten i Grønland

Landsforsvarer

Finn Meinel, der 1. april 2017 tiltrådte som den første landsforsvarer i Grønland, har overfor avisen Sermitsiaq givet udtryk for bekymring for mulighederne for at sikre et tiltrækkeligt antal kvalificerede forsvarere.

Landsforsvareren har bl.a. til opgave er stå for uddannelse og efteruddannelse af de autoriserede forsvarere. Meinel oplyser til avisen, at det ikke har været muligt at opstarte grunduddannelsen for autoriserede forsvarere i år på grund af manglende midler, og at det formentlig heller ikke vil være muligt at gennemføre et uddannelsesforløb i 2018. Meinel anfører i interviewet, at der ikke er afsat tilstrækkelige midler, hvis uddannelsen skal leve op til de krav, som fremgår af Justitsministeriets bekendtgørelse.

Landsforsvareren peger på, at der er behov for en snarlig løsning, idet antallet af autoriserede forsvarere i de senere år har været dalende.

Oprydning i Grønnedal

Regeringen og Naalakkersuisut aftalte i juni 2017, at der igangsættes oprydning ved den tidligere flådestation Grønnedal.

Arbejdet med at fjerne affald og gamle bygninger blev startet i oktober. I første omgang er der fjernet en større mængde ikke-farligt affald, der blev lagret i to bygninger, da Forsvaret forlod området i 2014. Endvidere er der samlet en større mængde jern- og metalskrot, som sendes til forarbejdning i Danmark, mens resten af affaldet håndteres i Nuuk.

Arbejdet med at fjerne affald forventes afsluttet med udgangen af 2017.

Forsvarsministeriet og Kommuneqarfik Sermersooq er endvidere i dialog om en plan for nedrivning af de bygninger i Grønnedal, der ikke længere benyttes.

Grønnedal blev lukket i 2014 i forbindelse med etableringen af Arktisk Kommando i Nuuk. Anlægget blev genåbnet med en ændret udstrækning og funktion i september i år. Fremover skal Grønnedal fungere som et strategisk, logistisk støttepunkt for Forsvaret, herunder til oplægning af brændstof og til opbevaring af havmiljøbekæmpelsesmateriel. Desuden kan stationen også anvendes til andre opgaver, f.eks. civile forskningsaktiviteter.

Navne

Udnævnelser

Medlem af Inatsisartut, tidligere naalakkersuisoq for sociale anliggender og justitsvæsen **Martha Lund Olsen** er pr. 1. december tiltrådt som socialdirektør i Kommuneqarfik Sermersooq.

Martha Lund Olsen udtræder af kommunalbestyrelsen i Sermersooq kommune i forbindelse med jobskiftet, ligesom hun har meddelt, at hun agter at udtræde af Inatsisartut før forårssamlingen 2018.

Bestyrelsen for Grønlands universitet Ilisimatusarfik har pr. 1. december 2017 ansat lektor, institutleder **Gitte Adler Reimer** som rektor for Ilisimatusarfik. Gitte Adler Reimer er født i Nuuk, er 49 år gammel og har en ph.d.-grad fra Ilisimatusarfik.

Naalakkersuisut har ansat økonomichef, kst. kommunaldirektør i Kommune Kujalleq **Kenneth Høegh** som departementschef i Departementet for Selvstændighed, Udenrigsanliggender og Landbrug.

Kenneth Høegh er cand.agro og har bl.a. været udstationeret for Danida i Bangla Desh 2009-13.

Det er ikke oplyst, hvornår Kenneth Høegh tiltræder stillingen.

Æresdoktor

Grønlands universitet Ilisimatusarfik har i forbindelse med årsfest tildelt cand.scient.pol **Jakob Janussen** et æresdoktorat.

Jakob Janussen var sekretær for hjemmestyrekommissionen, og han afsluttede en lang karriere i Grønlands Hjemmestyre som formand for den grønlandske selvstyrekommission og som sekretariatschef for den grønlandsk-danske selvstyrekommissions sekretariat.

I en portrætartikel i avisen Atuagagdliutit i forbindelse med hæderen gav Janussen udtryk for sin holdning til selvstændighed: ” *Jeg deler ikke den holdning, at Grønland har mulighed for at blive selvstændigt i morgen eller i overmorgen. Juraen skulle naturligvis fastslås, men de andre forudsætninger skal også være på plads. Et land som Grønland vil altid være afhængig af andre lande. Og jeg vil hellere være afhængig af en lille svag militærnation som ovenikøbet ligger 3-4000 kilometer væk end af vores kæmpestore genbo mod vest. (..)Jeg synes det er dagdrømmerier ved højlys dag. Der bliver spillet et meget højt spil. Grønland har hverken økonomiske eller mandskabsmæssige ressourcer til at drive landet som en selvstændig nation. Jeg forstår ikke hvad der driver de nuværende selvstændighedsagitatorer. Jeg har dem nogen gange mistænkt for uvidenhed – ellers ville de ikke argumentere så vedholdende. Det er billige point og skyldes en stor vælgerbefolkning, som har svært ved at gennemskue tingene*”.

Genvalg

Jess G. Berthelsen blev ved en kongres i oktober genvalgt som forbundsformand for lønmodtagerorganisationen SIK.

Berthelsen blev valgt uden modkandidat. Han er den længst siddende formand, idet han har siddet på posten siden 1990.

Sygeorlov

Formand for Inatsisartut **Lars-Emil Johansen** (S) er sygemeldt indtil 1. februar 2018. Den 71-årige formand blev under en tjenesterejse i oktober hjerteopereret på Rigshospitalet i København.

1. næstformand **Mimi Karlsen** (IA) er fungerende formand for Inatsisartut under Johansens sygeorlov.

Kommandostrygning

Ved en parade i Nuuk 1. december blev der taget afsked med inspektionskutteren Tulugaq, som efter mere end 40 års tjeneste i de grønlandske farvande udfases.

Tulugaq var det sidste tilbageværende af de 3 fartøjer i Agdlek-klassen. Kommandostrygningen markerede samtidig afslutningen på næsten 100 års kutteræra ved Grønland.

Tulugaq vil blive afløst af inspektionsfartøjet Lauge Koch, som er det 3. fartøj i KNUD-klassen. Lauge Koch ventes indsat i begyndelsen af 2018.

Med venlig hilsen

Handwritten signature of Mikaela Engell in blue ink.

Mikaela Engell